

Ünnepi beszédek október 6-ra

Kedves Gyermekeim!

A szemetekben ott látom a várakozást, mert azt hiszitek ünnepelni jöttünk. Ünnepelni, de nem vidám ujjongással, daloló szízzel, mosolygó ajakkal, mint gondoltátok, ma sirásra görbül el kis ajkatok, elszorul kis szivetek, mert halottakról emlékezünk meg, akik a saját életüknél is jobban szerették hazájukat, a mi drága Magyarországunkat! Október 6 van s amerre néztek, gyászfátyolt lenget a szél. Még az idő is, mintha velünk tartana, borongós hangulatban van s ha soká tart, talán még azok a nagy égi felhők is elpityerednek veletek együtt.

A tizenhárom aradi vértanu jött el ma közéjük, kedves gyermekeim, hogy lássák, nem hiába adták-e értünk drága vérüket, életüket. Az a nagy Tizenhárom vértanu nyitja ma esküre ajkainkat, hogy soha, de soha, míg egy magyar szív dobban e földön, míg a vérrel áztatott magyar föld piros rózsát fakaszt, nem feledjük el őket... Nem felejtjük el!... mert nem lehet. Ugy-e, milyen szomorú érzés a temetőben járni? Ott fekszenek kedveseink, akiket szerettünk s akik szerettek minket. Felidézük emléküket, ha köztük járunk s eszünkbe jutnak úgy, ahogyan éltek, ahogyan megsimogatták arcunkat, beszéltek hozzánk. Hogy felejtethetnénk el hát azokat, akiknek olyan nagy hálával tartozunk, mint annak az aradi nagy tizenháromnak, akik a legvitézebb, legbátrabb vezérei voltak a szabadságáért küzdő magyar népnek! Azt, hogy a magyarnak szabadsága lett, nekik köszönhetjük, nekik, akik életüket áldozták fel a mi szabadságunkért.

1849 október 6-án komor felleg vonult Aradon át. A nemzet színe-virága, tizenhárom legvitézebb tábornoka készült a halálra. És milyen bátran várták halálukat! Hiszen nem félték tőle, százszor is szemben álltak vele ott, a csaták mezején, amikor hős honvédekkel rohamozták meg az ellenséget s verték vissza azok támadását. Ismerték ők jól a halált... de nem azt várták, amit rájuk róttak... A katonának, vitéznek dicsőséges halál az ellenség golyójától találva elesni. Ám ezek a hős tábornokok még ezt sem kapták meg a galád ellenségtől. Kegyetlen bosszujukban azt határozták, hogy mint a közönséges gonosztevőket, rablógyilkosokat, bitófára huzzák őket!

Hát mi volt a bűne az aradi tizenháromnak, hogy ezt érdemelték? Küzdöttek a szabadságért, a magyar nép igazáért, ami nélkül ma sem élhet senki sem. Négynek még csak megkegyelmezttek s az aradi vár sáncaiban golyóval veték el életüket, a többire azonban szörnyű halál várt: úgy kellett meghalniok, mint az Isten Fiának: a gyalázat fáján. És ott állott a kilenc bitófa az aradi vár melletti síkon. Ám az a kilenc bitófa nem akasztófa volt ott akkor, hanem égbenyuló lajtorja, amelyek az Ur trónusa elé vezették a magyar fájdalmat, a magyar bánatot.

Október 6-nak ködös reggelén indult el a menet szomoru útjára. Sóhajtott az édesanya: Fiam... Édes fiam... Zokogott a gyermek... Apám... Édes jó apám... De a kegyetlen hóhérok mindezt nem hallották: a gyűlölet és bosszu, hogy a csatamezőn soha nem tudtak előttük megállni, most elnyomta bennük a lelkiismeret szavát. Eldörrentek a fegyverek és a tábornokok közül négy holtan terült el a sáncárokban... Nemsokára egy másik menetet kanyarodott ki a várból. Az élen kilenc délceg férfi haladt méltóságosan, mint akik tudják, hogy az ő haláluk adja vissza a magyar nemzet szabadságát. Ezért vállalták a csuf halált olyan nyugodtan... Aztán megkezdődött a kegyetlen mészárlás... Egyik a másik után lépett a bitó alá, egyik a másik után lehelt ki lelkét s küldte fel az Ur elé bizonyosságul népe igazáért... És csakhamar elnémult mind a tizenhárom ajak... de ezek a néma ajkak nem hallgattak el örökre, — mint ahogy hóhéraik várták, — beszédesebbek, hangosabbak lettek a harsonáknál, mert hirdették a szörnyű igazságtalanságot, melyből ez a szerencsétlen magyar nép már olyan sokszor kivette részét!

Bizony, kedves gyermekeim, szomoru idők voltak azok is, amik a tizenhárom tábornok kivégzését követték. Némán, összeszorított ajakkal kellett tünni a magyarnak ezt a szörnyű igazságtalanságot. Tilos volt a könny, a magyar sóhaj, elnémult a magyar panasz, még a magyar imádság is bűn volt... De a magyar nép megtanult tünni, szenvedni, a halállal szembenézni akkor is. Azok a magyarok, akiket edzetté tett a sok ártatlanul kiömlött magyar vér, állták a próbát, türték a szomoru és kegyetlen megpróbáltatások idejét. Ökölbe szorított kézzel, néma ajakkal, vérző szívvel bár, de kiállották a kegyetlenség minden fajtáját.

Arad... Te, a magyar szenvedés elrabolt, golgotás oltára, de sokat tudnál beszélni mostani szenvedésedről... Hogyan zárándokolhatnánk el oltárlépcsődhez, oda, a tizenhárom bitófa alá, hogy porbahullva kérjük Mennyei Atyánkat, elégelje meg büntető ostorcsapásait, hiszen megbűnhődte már e nép a multat is... a jövőt is... Hogyan zárándokolhatnánk el hozzád, hogy hitet erősebbet, reményt még többet kérjünk a kitartáshoz, a küzdelemhez...

Kedves Gyermekeim! Szeressétek nagyon, nagyon ezt a földet, amelynek minden göröngye vérral áztatott. Szeressétek nagyon nagyon imádjátok, mert a legszebb, a legszentebb, a legtöbbet szenvedő az egész világon! Emeljétek esküre kezeteiket, hogy a bátorság csillagát, amely a Tizenhárom homlokán ragyogott, szemelől ne tévesszétek és ha eljön az idő, ti is, mint Ők, készek legyetek a drága magyar földért, édes hazánkért, a magyar igazságért, Nagy-Magyarországért életeteket feláldozni! Mert ha olyan katonái lesztok, mint az a Tizenhárom volt, akkor kiderül fölöttünk is beborult égbolt s a tündöklő napsugárban Nagy-Magyarország fiai-leányai csókolják, ölelik egymást!

Magyar Anyák! Neveljék ennek a megcsonkitott, porig alázott,

darabokká tépett hazának igazi, dolgos, áldozatkész fiaivá gyermeküket. Akkor, ha így lesz, a mi szomorú, hosszú telünkre is eljön még a kikelet, a feltámadás husvétja! Akkor nem fog parancsolni többé golgotás Aradunkon az oláh s leszedve az őszi mező minden virágát, elzarándokolhatunk az aradi Tizenhármak vesztőhelyére s ott térdreborulva elzokoghatjuk majd: Uram, a Te segítségével elértük célunkat, áldott legyen a Te szent Neved, mert meghallgattál bennünket. Ime lásd örömhelyünkben épp úgy, mint bánatunkban, elnyomatásunkban

Buzgó imádság epedez

Százezrek ajakán...

(Marczali)

Kőhalmi Julia.

Október 6.

Arad fáinak könnyei hullnak,
— Sárguló levél halkán pereg. —
Szomorú szívvel, bánattal telve
Járnak ma ott az emberek.

Hiába villan sebítő fegyver,
Hiába les börtön ajtaja,
Hiába vigyáz százszemű ellen:
Arad gyásznapját gyászolja ma...

A szélben — hallga! — valami hallik,
— Bánatos szemben friss könny ragyog. —
Valami nagy, szent biztató remény:
Veletek vagyunk, testvér magyarok!...

Kiknek a hangja szólal a szélben
Mugsugja nekünk vérző Arad:
Tizenháromnak dicső emléke...!
...Örök időkre onnan fakadt!...

Kenessy Béla.

MAGYAR TESTVÉREIM!

Legenda járt róluk a hármashérec hónapban. Dalba szötte nekünk a büszke hérec s a virágos mező. Az övék volt ez a nap, a magyar szabadság vértanúié. Haláluk évfordulójára gyászt öltött a magyar nemzet, sirjukra hintette az ősz minden virágát, minden fájalmát. Mult és jövő volt emlékezetük, hit és remény örökségük!

Nyílik-e ma virág szétszórt sirjukon? Zarándokol-e ma áhítatos tömeg szomorú elmúlásuk helyére, ahol életüket áldozták fel hazájuk szabadságáért? Szárnyal-e ima érettük ma azon a he-